

Karaktärisering och kulturhistorisk värdering

Östra Torsås kyrka

Östra Torsås socken i Växjö kommun
Kronobergs län

Smålands museum
Thomas Lissing
2007

Inledning

Bakgrund och syfte

I samband med upprättandet av vård- och underhållsplaner för kyrkor i Växjö stift har Smålands museum på uppdrag av arkitekt Mikael Borgström, Ingelstad, genomfört en karaktärisering och kulturhistorisk värdering av Östra Torsås kyrka under hösten 2006. De kyrkor som berörs är de som tillhör Svenska kyrkan och omfattas av kulturminneslagen, dvs. kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen. Karaktäriseringen och den kulturhistoriska värderingen syftar till att användas som underlag för vård- och underhållsplanen.

Nedanstående material består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör samt en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering samt arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit länsmuseets topografiska arkiv och Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur, däribland hembygds litteratur. De redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av kyrkobyggnadens historia.

Kulturhistorisk bedömning

En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan kontinuerligt föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljön i sin helhet, men också värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Östra Torsås kyrka

Kortfattad historik

Mitt på Östra Torsås kyrkogård stod ursprungligen en liten träkyrka, som under medeltiden ersattes av en stenkyrka. Denna blev under 1800-talets stora befolkningsökning alltför trång och tanken på att bygga ett större tempel väcktes på en sockenstämma 1839. Ritningar utarbetades 1841 av Jakob Wilhelm Gerss på Överintendentämbetet. Bygget startade 1845, men drog ut på tiden. På julottan 1848 hölls den första gudstjänsten i den nya kyrkan, trots att tornet ännu inte var färdigt och bänkarna ännu var omålade. Den gamla kyrkan revs året efter för att få byggmaterial till färdigställandet.

Östra Torsås nya kyrka invigdes 1852.

Exteriör

Östra Torsås kyrka ligger i samhällets södra utkant där landsvägarna korsas. Platsen är en gräsplätt invid vägarnas skärningspunkt där marken sluttar åt väster, varför den omges av en nivåutjämnande kallmurad stödmur. Närmast kyrkan ligger ett smalt band av gatsten. Kyrkogården ligger på andra sidan vägen, avskild från kyrkplatsen.

Själva kyrkobyggnaden är uppförd av sten och består av torn, långhus och en rektangulär absid innehållande sakristia. Ingången sker genom tornets sydport och koret är för ovanlighetens skull orienterat mot norr.

Tornet är högt och enkelt utformat utan våningsindelade friser, men med en markerad portal och kraftigt utkragande takgesims.

Sex trappsteg i slåthuggen granit, med räcken i svartmålat järn, leder upp till den brunmålade porten. Denna sitter i ett rundbågeformat valv som omges av pilastrar och ett profilerat entablement. Över detta sitter en lunett och ovanför den en minnestavla i ljus sten med förgyllda bokstäver i lågre relief. Texten lyder: ”Uppförd under OSCAR I^s Regering MDCCCXLIX”

Över minnestavlans sitter åt väster, söder och öster ett runt fönster. Ljudöppningarna där ovanför sitter åt alla fyra håll och är rundbågeformade. Luckorna är klädda med brunmålad liggande panel. Under den södra ljudöppningen står året 1849 i svarta siffror av smidesjärn. De fyra svarta urtavlor omfattas till hälften av den kraftiga takgesimsen med tandsnittslänkande dekor.

Bottenvåningens västra fönster sitter i en stickbågeformad öppning och på den östra sidan finns en motsvarande blinding. Tornet har slätputsade lisener.

Lanterninen av trä är vitmålad och prydd med pilastrar och rundbågar. Öppningarna är inklädda med kopparplåt och taket kröns av ett förgyllt kors.

Långhuset är rektangulärt och välproportionerat och symmetriskt till formen. De höga fönstren är rundbågeformade och sitter mellan slätputsade lisener. Längs takfoten löper ett kraftigt profilerat listverk av vitmålat trä. Långhuset har på södra fasaden två lunetter som ljusinsläpp till läktaren, samt åt norr ett runt vindfönster strax under taknocken.

Den västra porten sitter symmetriskt placerad mitt på långhusets västra sida. Den omfattas av slätputsade pilastrar och entablement, och över detta sitter en lunett i linje med övriga fönsters överkant. Två trappsteg i slåthuggen granit leder upp till den bruna träporten, samt åt norr en lång ramp belagd med gatsten. Ett kraftigt räcke av svartmålad metall omger dessa.

Absiden har två rektangulära fönster i stickbågevalv åt norr och ett åt väster. Åt öster återfinns en brunmålad träport i rundbågeform. Över denna sitter en enkel lykta i plåt och gulfärgat glas.

Samtliga fönster har brunmålade ytterbågar av trä. De stora fönstren på långhusets sidor är av korsposttyp med ofärgade glas. Alla solbänkar är utförda i kopparplåt.

Fasaderna är spritputsade med undantag för gesimser, lisener och fönsteromfattningar som gjorts släta. De är alla avfärgade i vit kalkfärg. Tornet har en något utkragande sockel, spritputsad och avfärgad i grått, som avtäckts med en smal kopparplåt. Långhus och absid har ingen egentlig sockel, men putsen har i samma höjd som på tornet avfärgats grå. Dessutom är lisenernas nederdel spritputsad för att ge intryck av en homogen sockel. Långhuset har tretton ventilgluggar i nederdelen, absiden fyra och tornet två. Samtliga är försedda med ventilgaller av modern typ.

Både tornet, lanterninen, långhuset och absiden har kopparinklädda tak med fotrännor. Även stuprör och avtäckningen över portarna är av koppar.

Exteriöra förändringar

Kyrkans exteriör har inte ändrats något nämnvärt sedan den uppfördes. Den mest påtagliga förändringen är variationerna i taktäckningen. Ursprungligen hade kyrkan spåntak, men redan 1868 täcktes tornet om med skiffer och senare även långhus och sakristia. 1929 täcktes torntaket med kopparplåt, samtidigt som ett nytt kors tillverkades. Två år senare ersattes även långhusets skiffer med kopparplåt.

Vid den omfattande restaureringen 1934 flyttades tornlanterninens blindfönster in och täcktes med kopparplåt. Ytterväggarna reparerades med ny puts och kalkavfärgades. I perioder har fasadernas puts haft en mörkare avfärgning på de spritputsade partierna, vilket framhävt lisener och portaler. Långhuset har då inte haft en mörkare färgad sockel eller spritputs på lisenernas bas, såsom är fallet nu.

Interiör

Direkt innanför kyrkporten finns ett kort vindfång med golv av kalkstensplattor. Innertaket av brädor är mörkt rödbrunt och väggarna vitkalkade. Upp till bröst höjd är de klädda med sågade skivor av granit. Insidan av porten är gråmålad liksom innerdörrarna. De senare har tre speglar och över dem sitter en mindre lunett.

Vapenhuset är inte så stort, men ljust tack vare fönstret åt väster och avsaknaden av störande detaljer. Även här är väggarna vitkalkade och golvet lagt av kalkstensplattor. Innertakets brädor har en rödbrun färg. På den östra väggen leder en gråmålad trappa upp till tornrummet, och under den finns elcentralen bakom en vitmålad vägg av stående brädor. De gråmålade dörrarna in till kyrkorummet sitter i ett stickbågeformat valv. I taket hänger en ljuskrona i oxiderad mässing.

Mellan vapenhus och kyrkorum finns ytterligare ett vindfång. Här är golvet av oljade brädor.

Kyrkorummet är rektangulärt till formen, med den raka korväggen som fond i norr. Rummet är ljust tack vare de stora fönstren och upplevs som varmt tack vare färgskalan och de bevarade dekorationsmålningarna i tak och på väggar.

Utrymmet under läktaren är i stort sett helt inbyggt, men med fasaden mot kyrkorummet något insvängd och därmed inte så dominerande. Väggarna är släta och målade i beige, samt indelade av ett gråmålat listverk. Flera av de översta ”speglarna” i detta rutnät är glasade vilket låter ljuset från fönstren flöda åt båda hållen.

Innanför den norra inbyggnadens dörr finns ett mindre kapprum samt trappan till läktaren. Trappan är träfärgad och planstegen klädda med röd nålfiltsmatta. Innanför kapprummet finns ett kök och efter det ett litet förvaringsutrymme.

Väggarna är varmt gula med grått listverk och golvet består av oljade brädor. Innertaket av brädor är ljust grått.

Den östra inbyggnaden har sin dörr placerad ut mot kyrkorummet. Här finns ett samtalsrum och innanför det en handikapptoalett och ett smalt städutrymme. Ytskikt och färgsättning överrensstämmer med den västra inbyggnadens.

Kyrkorummet får sitt ljus från sju stora rundbågiga fönster, fyra åt öster och tre åt väster. På den västra väggen sitter även en lunett över sidoportens dörrar.

Golvet består av ljusa oljade brädor. I mittgång och tvärgångar ligger en röd heltäckningsmatta.

Innertaket, som är välvt i en stickbågeform, går i grått och ljusblått med rika dekorationsmålningar. Målade ljusa gördelband med dekor av bär och blad delar in taket i sju fält från den södra till den norra väggen. I dessa grå fält är målat en ljusblå stjärnhimmel med förgyllda stjärnor. Högst upp under taket finns i varje himmel en målad och rikt dekorerad taksol. I varje fälts nederdel finns på var sida ett ornamenterat grisaille-måleri innehållande olika kristna symboler. Måleriet har en fin djupverkan.

Innerväggarna är slätputsade och avfärgade i en varmt gul nyans. De indelas av svagt markerade pilastrar i grått, motsvarande innertakets gördellister. De avslutas högst upp med mörkare färgade kapitäl i korintisk stil som ansluter till den kraftiga takgesimsen. Denna är gråmålad med en smal förgylld list. Varje pilasters överdel omges av två målade bladornament. På varje pilaster sitter också en mässingsljusstake, samt på var sida av kyrkorummet en äldre psalmmummertavla målad i rött och blått. Den västra porten omfattas av grå pilastrar och entablement. De gråmålade dörrarna har tre speglar och leder ut till ett grunt vindfång med överljus.

Bänkarna är fasta, slutna mot mittgången och öppna mot sidogångarna. De är indelade i fyra kvarter som åtskiljs av mittgång och tvärgång. De två främre kvarterens framkanter är konkavt svängda runt koret i halvcirkelform. Färgsättningen går helt i gråbeige nyanser med ljusa dörrspeglar och nästan svart sockel. I bänkarna ligger röda dynor av tyg. Över kvarteren hänger åtta modernare mässingskronor. Bakom det sydvästra kvarteret står en ljusbärare i svart smidesjärn.

Över det främre västra bänkkvarteret hänger predikstolen, som är utformad med klassicistisk enkelhet. Grundfärgen är ljust grå med fyllningar i brunt och förgyllda dekorationer och lister. Ljudtaket, som kröns av ett förgyllt kors, går i samma färgskala och har på insidan en målad blå himmel.

Koret ligger ett trappsteg upp i förhållande till kyrkorummet och har även det golv av oljade brädor. I den östra sidogången finns en enkel träramp.

Blickfånget är här den stora altartavlan, vilken omfattas av pilastrar och en rundbåge med takgesimsens ändrar som anfang. Rundbågen och väggfältet över gesimsen går i gråbeige med inslag av brunrött i bågen. Denna har även dekorationer i mörkare färg samt en enklare tandsnittsfris på undersidan. Pilastrarna och altartavlans bakgrund är målade i ljusgrått. Mot koryväggen står altaret och framför det den halvrunda altarringen. Den senare har skurna dockor i grått och guld, mörkare sockel samt knäfall klätt med rött tyg.

Koryväggens två dörrar in till sakristian omfattas av kannelerade pilastrar och rikt arbetade entablement med voluter och andra dekorationer. Dessa är också ljusgrå medan spegeldörrarna är något mörkare grå. Bredvid dessa sitter två förgyllda psalmnummertavlor.

Koret får sitt ljus från fyra stora sidofönster. På fyra av korets väggpilastrar sitter mässingsljusstakar och från taket hänger två mässingskronor. På den östra väggen sitter en primklocka. På var sida i koret finns en korbänk, samt åt öster även en dopfont i trä. Här står även ett piano och en enkel ambo.

Utrymmet i absiden är delat i två rum med en smal passage dem emellan. Genom den östra kordörren kommer man till ett förvaringsrum. Direkt innanför dörren finns ett gammalt säkerhetsskåp inmurat i väggen. Golvet i absiden ligger ett trappsteg upp och består av ljusa oljade brädor. Väggarna är slätputsade och avfärgade i en varmt gul nyans. Innertaketets brädor är målade i rödbrunt.

I den västra väggen finns infälld förvaring för textilier, samt en liten toalett. I den östra väggen sitter ytterdörren till absiden. En stor förgylld ljuskrona hänger i taket och på väggen sitter series pastorum. På golvet står dopfonten i trä från 1701.

Passagen åt väster leder till själva sakristian. Här finns motsvarande säkerhetsskåp i väggen vid kordörren och en lika pampig förgylld ljuskrona i taket. En altaruppsättning har anordnats mot söder och vid ytterväggen står ett gråmålat ståndur.

Läktaren bärs upp av sex synliga kolonner och fyra halvkolonner. Dessa är släta, mörkt grå och har förgyllda band på överdelen. Undertaket består av ljusgrå brädor med två infällda moderna armaturer.

Barriären är rak över bänkkvarteren och utsvängd över mittgången. Utformningen är klassicistiskt enkel med indelning i sju fält. Dessa är brunmålade med förgyllda lister och dekorationer. I övrigt går färgskalan i grått. Överst sitter ett smitt räcke i järn.

Läktaren får ljus både från sidofönstrens överdel, sydgavelns två lunetter samt två stora kristallkronor som hänger i taket. Golvet är plant och består av oljade brädor. Fasta bänkar saknas, istället står där lösa stolar på båda sidor om det gråmålade orgelhuset.

Orgelfasaden är bred och pampig, med influenser från både klassicism och renässans. Den är målad ljus grå med bruna fält och förgyllda lister och dekorationer. Bakom orgelhuset sitter på murväggen tre äldre epitafier.

Tornrummet är ljus tack vare lunetten över vapenhusets port. Golvet består av oljade brädor och taket av mörkt fernissade dito. Väggarna är vitkalkade och täcks till stor del av de garderobers som placerats här. I två djupa stickbågevalv i den norra muren finns läktardörrarna och i taket hänger en enkel mässingskrona. På den västra sidan leder en liten grå dörr in till torntrappan.

Tornvinden är oinredd men mycket ljus tack vare de två runda fönstren åt väster och öster. Det motsvarande åt söder är igensatt. Väggarna är grovt putsade och vitkalkade, trägolvet obehandlat och takets brädor mörkt betsade. Här förvaras delar av en äldre kyrkoinredning,

bland annat predikstol, bänkfasader och altarring. I taket hänger en enkel stallykta i klarglas och plåt. Mot norr leder en trappstege upp till klocktornet. Där hänger kyrkans tre klockor.

Interiöra förändringar

Det var vid den inre restaureringen 1896 som kyrkan fick sina dekorationsmålningar i innertaket och på väggarna. Då målades också inredningen i brunt och guld, troligen en träimitation på bänkarna.

1931 isolerades vinden och innanfönster sattes in.

Vid restaureringen 1934, under ledning av arkitekt Paul Boberg, bröts det gamla golvet upp och en ny trossbotten anbringades. Vapenhuset fick beläggning av kalkstensplattor och koret utökades. Bänkarna byggdes om för att bli bekvämare och nya dörrar tillverkades.

Innerväggarnas oljefärg slipades och högs bort och ersattes av ny puts och kalkavfärgning, därefter marmorering. De två stora kaminerna togs bort och istället monterades ett värmeledningssystem. Vedpannan placerades av praktiska skäl under skolhuset. Inredningen målades i grågrönt, vitt och guld med marmoreringar.

Nya Växjöbladet skrev den 16 oktober 1934: ”Interiören gör nu ett mycket tilltalande intryck. Anmärkningsvärt är hur ljus och glad den ter sig efter de utförda målningsarbetena.”

1972 restaurerades kyrkan av arkitekt Hans Lindén och innerväggarna målades då gulaktiga och inredningen i grått, vinrött och vitt. Då gjordes inbyggnaden under läktaren med bland annat en ny läktartrappa i kyrkorummet. Flera av de bakersta bänkraderna togs då bort.

Den senaste restaureringen skedde år 2005, då läktarunderbyggnadernas väggar flyttades längre ut i kyrkorummet. Altarringen gjordes flyttbar och på läktarbarriären sattes upp ett räcke av stål. Inredningens färger tonades ner och fick en varmgrå färgskala. Likaså målades takgesimsen grå och de röda kolonnerna under läktaren mörkgråa. Det röda inslaget behölls i viss mån i de nya bänkdynornas tyg.

Viktigare inventarier

Fyra epitafier från 1600- och 1700-talen finns i kyrkan, liksom en dopfunt i trä från 1701.

Kyrkogården

Själva kyrkogården ligger på andra sidan vägen, avskild från kyrkoplanen. Den omges i norr och öster, längs vägsträckningen, av en kallmurad stödmur. Längs denna står en rad äldre lövträd. Från entrén i nordost leder en björkallé ner till den gamla stigluckan i kyrkogårdens mitt. Den restaurerades och förändrades 1958 till att bli begravningskapell och bårhus.

Springbrunnen på kyrkogården invigdes 1955 och är ett verk av skulptören Torvald Alef, Stockholm.

1969 utökades kyrkogården västerut till den dubbla storleken.

1985 uppfördes ett staket mot cykelvägen vid Kyrksjön.

I den övre delen av kyrkogården, mot nordost, finns flera äldre vårdar med gjutjärnsstaket, dock inga grusgravar. På kyrkogården, som sluttar ner åt sydväst, finns ett stort antal låga rygghäckar.

Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning

Under 1800-talets mitt, då Östra Torsås nya kyrka kom till, var klassicismen fortfarande den tongivande stilriktningen vid kyrkobyggen. Den kännetecknas av ett lugnt och harmoniskt formspråk med symmetri och balans i proportionerna.

Kyrkan har ett enkelt och väl avvägt yttre utan ovidkommande utsmyckningar, helt i linje med de klassicistiska idealen. De slätputsade lisenerna är så diskreta att de på lite håll knappt syns. Kanske har de tidigare varit mer framträdande. Äldre fotografier antyder att kyrkans spritputsade områden en gång varit något mörkare avfärgade än de slätputsade, vilket gav en helt annan karaktär åt fasaden. Då framträdde lisenernas dekorativa verkan till fullo.

Att återvända till denna differentierade putsning vid en framtida restaurering kan vara ett alternativ, men bör inte ses som ett mål. Dagens enfärgade exteriör framstår som minst lika prydlig och stilren.

När entrétrappan vid tornets västra port nyligen åtgärdats har ett tätningsmaterial använts som bör tas bort och ersättas med bruk tills omläggning sker. Den nuvarande fogningen är mycket iögonenfallande och av ett syntetiskt material som är främmande för byggnaden.

Vid den senaste restaureringen år 2005 fick inredningen en mildare färgskala som är väl avvägd i förhållande till resten av interiören, utan att konkurrera med väggarnas och takets dekormåleri. Utan dessa hade bänkar och övriga snickerier med stor säkerhet upplevts som färglösa, men i och med att de underordnats dekormåleriet kompletterar de varandra mycket väl.

Själva dekormåleriet är tillkommet 1896 och typiskt för det förra sekelskiftets kyrkoutsmyckningar. Det hör egentligen inte hemma i det klassicistiska kyrkorummet som istället brukar präglas av renhet, enkelhet och ljus, men har ändå ett stort kulturhistoriskt värde. Många av länets kyrkor har fått liknande målerier uttraderade under den mer funktionalistiskt orienterade restaureringsperioden från 1930-talet och framåt, vilket gör taket i Östra Torsås till en kulturskatt att fortsätta vårda.

Händelseregister

- 1839 - Önskemål om ny kyrka framförs på sockenstämman
- 1845 - Kyrkobygget inleds
- 1848 - Första gudstjänsten hålls i kyrkan
- 1849 - Den gamla kyrkan rivs och stenen används till nya kyrkans torn
- 1852 - Kyrkan invigs av biskop Christofer Isaac Heurlin
- 1860 - De utvändiga lisenerna slätputsas
 - Takrännor av bleckplåt
 - Extra trappsteg vid huvudingången
- 1868 - Orgel av C. A. Johansson, Hovmantorp
- 1878 - Altartavla av Ludvig Frid
- 1882 - Bänkar i koret tillkommer
- 1894 - Ena kyrkklockan spricker vid ringning
- 1896 - Restaurering
 - Två nya klockor ersätter den spruckna
 - Innerväggarna oljemålas

- Dekorationsmålning i takvalvet
- Inredningen målas i brunt och guld
- 1898 - Dopfont i trä av folkskollärare Lindahl, Växjö
 - Ljuskrona från Arvsfurstens palats i Stockholm doneras till kyrkan
- 1926 - Tornet målas utvändigt
- 1929 - Tornets tak kläds med kopparplåt
 - Nytt tornkors
- 1931 - Yttre och inre restaurering under ledning av arkitekt Paul Boberg, Växjö
 - Långhuset täcks med kopparplåt
 - Innanfönster sätts in
 - Vinden isoleras
- 1934 - Yttre och inre restaurering under ledning av arkitekt Paul Boberg, Växjö
 - Ytterfasaderna putsas om och kalkavfärgas
 - Tornlanterninens blindfönster flyttas in och kläs med kopparplåt
 - Det gamla golvet rivs upp och ny trossbotten utförs
 - Bänkarna byggs om för större bekvämlighet
 - Koret utökas
 - Nya dörrar
 - Golv av kalkstensplattor läggs in i vapenhuset
 - Innerväggarnas oljefärg bilas bort
 - Väggarna kalkavfärgas och marmoreras
 - Inredningen målas i grågrönt, vitt och guld med marmorering
 - Kaminerna tas bort och ersätts med värmeledning med vedpanna under kyrkskolan
 - Stentrapporna läggs om
 - Orgelverk och spelbord renoveras av O. Hammarberg, Göteborg
- 1942 - Kyrkan elektrifieras
- 1945 - Orgeln renoveras av H. Lindegren, Göteborg
- 1951 - Sakristians skiffertak omläggs med kopparplåt
 - Elektrisk ringning installeras
 - Primklocka från gamla kyrkan skänks
- 1954 - Yttre restaurering
 - Fasaderna putsas om och kalkavfärgas
 - Utvändigt trä målas
 - Tornkorset förgylls
- 1955 - Springbrunnen på kyrkogården invigs
- 1958 - Stigluckan förändras till bårhus och kapell
- 1959 - Nytt tornur ersätter det gamla från 1849
 - Belysningspunkter i de gamla urtavlor
- 1969 - Kyrkogården utökas
- 1972 - Restaurering under ledning av arkitekt Hans Lindén, Växjö
 - Tornkorset förgylls
 - Flera bänkrader längst bak tas bort
 - Inbyggnad under läktaren görs
 - Innerväggarna målas gultonade
 - Inredning i grått, vinrött och vitt
 - Nya ljuskronor
- 1973 - Ny orgel av O. Hammarberg, Göteborg
- 1975 - Stigluckan restaureras
- 1991 - Dopfont återbördas till församlingen från Smålands museum
- 2003 - Yttre restaurering

- Långhusets och tornets plåttak läggs delvis om efter stormskada
- Rötskadade delar av lanterninen byts ut
- Fasadernas puts lagas och avfärgas vit
- 2004 - Stigluckans tak kläs om med spån
- 2005 - Inre restaurering
 - Bänkinredning målas om i varmgråa nyanser
 - Takgesimsen målas grå
 - De röda läktarkolonnerna målas mörkgrå
 - Konservering av takmålning, dekormålning och äldre inventarier
 - Nordvästra sakristians väggar putsas om och kalkavfärgas
 - Trägolven slipas och oljas, fernissas i bänkkvarteren
 - Altarringen görs flyttbar
 - Läktarunderbyggnadens väggar flyttas längre ut i kyrkorummet
 - Utdragbar ramp till koret
 - Branddetektorer installeras i kyrkorummet
 - Stålräcke på läktarbarriären
 - Bänkdynorna kläs med rött tyg

Källförteckning

Följande arkiv och litteratur har nyttjats i samband med vårdplansarbetet:

Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm.
Handlingar från Kungl. Byggnadsstyrelsen är inkluderade

Klipparkivet vid Smålands museum: Östra Torsås kyrka

Topografiska arkivet vid Smålands museum: Växjö kommun, Byggärenden, Östra Torsås kyrka

Kyrkobyggnader 1760-1860, Del 2 Småland och Öland, Stockholm 1993

Vassi Heidi, red, *Kyrkobyggnader i Kronobergs län*, 1998